

Käräjäoikeuden ja syyttäjälueen menettely liikenneturvallisuuden vaarantamista koskevassa asiassa

KANTELU

Kantelija on arvostellut oikeuskanslerinvirastoon 6.2.2020 saapuneessa kantelussaan Itä-Suomen syyttäjälueen ja Pohjois-Karjalan käräjäoikeuden menettelyä häntä koskevan liikenneturvallisuuden vaarantamista koskevan rikosasian käsittelyssä.

Kantelijan mukaan hän oli saanut asiassa viranomaisilta väärää neuvoja. Hän oli myös saanut 3.1.2020 käräjäoikeudelta postitse haasteen tiedoksiantamista koskevan kirjeen ruotsiksi, vaikka hänen äidinkielensä oli suomi. Kantelijan mielestä todistajan kuuleminen oikeudessa 14.1.2020 oli ollut tarpeetonta, koska hän ei oman näkemyksensä mukaan ollut kirjallisessa vastauksessaan 8.1.2020 käräjäoikeudelle kiistänyt tekoa. Syyttaja ja käräjäoikeus olivat kuitenkin tulkinneet vastausta siten virheellisesti, että hän kiistää teon. Kantelijalle oli tästä aiheutunut kuluja, koska hänet oli tuomiossa velvoitettu korvaamaan tästä todistajan kuulemisesta valtiolle aiheutuneet kulut.

SELVITYKSET

Pohjois-Karjalan käräjäoikeuden laamanni on antanut asiassa 23.6.2020 päivätyn lausuntonsa, jonka liitteenä on kantelijan asian käsittelyyn osallistuneiden käräjänotaari A:n, haastemies B:n ja haastemiesten esimiehen C:n selvitykset.

Apulaisvaltakunnansyyttäjä on antanut asiassa 24.6.2020 päivätyn lausuntonsa, jonka liitteenä on Itä-Suomen syyttäjälueen johtavan aluesyyttäjän lausunto ja asian käsittelyyn osallistuneiden aluesyyttäjien D:n, E:n ja F:n ja syyttäjänsihteerin G:n selvitykset.

VASTINE

Kantelija on antanut 23.9.2020 asiassa vastineensa selvityksistä ja lausunnoista.

RATKAISU

Tapahtumatietoja

Kantelussa on ollut kyse Pohjois-Karjalan käräjäoikeuden tuomiolla 20/101551 14.1.2020 ratkaisemasta asiasta R 19/1371. Kantelijalle oli annettu tiedoksi rangaistusvaatimus 31.3.2019 samana päivänä tehdystä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta. Hän oli maksanut sakon 28.11.2019, jolloin tiedoksiannosta oli kulunut jo yli 30 päivää. Syyte häntä vastaan asiassa oli nostettu 23.10.2019, minkä mukaisesti käräjäoikeus oli tuominnut hänet kyseisestä rikoksesta 15 päiväsakkoon.

Kantelija on kertonut haastemiehen soittaneen hänelle 25.11.2019, jolloin hän oli muistanut, ettei ollut maksanut saamaansa sakkoa. Hän oli kysynyt haastemieheltä ohjetta sakon maksamiseen, minkä mukaisesti hän oli soittanut aluesyyttäjä D:lle, joka oli neuvonut häntä maksamaan sakon ja toimittamaan syyttäjälle/käräjäoikeudelle maksukuitin sekä kirjallisen ilmoituksen teon myöntämisestä. Hän oli 28.11.2019 mennyt oikeustalolle hakemaan haastetta haastemieheltä, jolta hän oli kysynyt, mihin voisi toimittaa maksukuitin sekä kirjallisen ilmoituksen teon myöntämisestä. He olivat menneet yhdessä asioimaan syyttäjänsihteerin luo, joka oli ottanut vastaan asiakirjat. Molemmat olivat todenneet asian olleen tällä selvä, mistä huolimatta haastemies oli 29.11.2019 uudelleen ottanut yhteyttä häneen haasteen tiedoksiantamiseksi.

Selvitys

Haastemies B on selvityksessään todennut kantelijan haasteen noutamisen yhteydessä ilmoittaneen hänelle sopineensa asian syyttäjän kanssa, tunnustaneensa syytteen ja maksaneensa sakon. Tämän johdosta hän oli keskustellut asiasta syyttäjänsihteerin kanssa, jolloin myös kantelija oli ollut paikalla. He olivat syyttäjänsihteerin kanssa tulleet keskustelussaan siihen lopputulokseen, että jutun pitäisi olla kunnossa, joten sen haastetta ei kannattanut antaa tiedoksi. Näin ollen hän oli laittanut tiedoksi annettavat asiakirjat silppurilaatikkoon ja poistanut tiedoksiannon haastemieskortista.

Haastemiesten esimies C on selvityksessään todennut soittaneensa kantelijalle saatuaan 29.11.2020 tiedon syyttäjänvirastosta, että haaste ja kutsu oli annettava tiedoksi kantelijalle, sopiakseen tapaamisen hänen kanssaan. Puhelinkeskustelussa kantelija oli kertonut, että asia oli hoidettu ja sakko maksettu. C oli todennut, että hänen tehtävänsä haastemiehenä oli vain antaa haaste tiedoksi eikä puuttua itse prosessin kulkuun. C oli myös selvittänyt kantelijalle, että

mikäli rikoshaasteen tiedoksianto ei onnistu haastemiehen toimesta, asia voi siirtyä etsintäkuulutuksella poliisille tiedoksiannettavaksi. Tapaamista kantelijan kanssa ei saatu sovittua, mikä johti istunokäsittelyn peruuttamiseen. Haaste annettiin kantelijalle tiedoksi sen jälkeen, kun uusi käsittelypäivä oli määrätty.

C oli lähettänyt kantelijalle ruotsinkielisen kirjeen. Kielen valinnassa tapahtunut virhe oli ilmeisesti johtunut siitä, että hän oli epähuomiossaan itse valinnut kärjäoikeuden käytössä olleesta ohjelmistosta kirjeen kieleksi ruotsin tai se oli tapahtunut ohjelmiston päivityksen yhteydessä.

Laamanni on lausunnossaan todennut, että kantelijalle oli lähetetty käytössä olevasta ohjelmistosta ruotsinkielinen kirje. Kysymys oli ollut virheellisestä menettelystä, joka oli aiheutunut inhimillisestä erehdyksestä ohjelmiston käytössä.

Kärjänotaari A on selvityksessään todennut, että kantelija ei ollut sakon antamisen yhteydessä antanut suostumustaan asian käsittelyyn sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa menettelyssä, eikä hän ollut antanut suostumustaan myöskään jälkikäteen maksamalla sakkoa kokonaan tai osaksi 30 päivän kuluessa rangaistusvaatimuksen tiedoksiantamisesta. Asiassa olivat siten puuttuneet sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain 4 §:n mukaisen käsittelyn edellytykset ja kärjäoikeuden oli tullut käsitellä asia normaalissa rikosprosessissa. A on selvityksessään tarkemmin kuvailemallaan tavoin asiaa käsitellessään ottanut huomioon kantelijan sekä syyttäjän ennen oikeudenkäyntiä ja oikeuden istunnossa hänen tietoonsa saattamat seikat ja katsonut ratkaisseensa asian lain edellyttämällä tavalla.

Aluesyyttäjä D on selvityksessään todennut kertoneensa puhelimitse kantelijalle, että syyte oli nostettu, koska sakkoa ei ollut maksettu 30 päivän kuluessa tiedoksiannosta. Jos kantelijalla oli tarkoitus myöntää syyllisyytensä, niin hän voi toimittaa kärjäoikeudelle kirjallisen vastauksensa, jossa myöntää epäillyn teon ja jutun syyttäjä voi silloin mahdollisesti luopua asiassa nimetystä näytöstä.

Aluesyyttäjä F on selvityksessään todennut sihteerin kysyneen häneltä toimintaohjetta myöhässä maksettua sakkoa koskevassa asiassa, jossa luultavasti oli ollut kyse kantelijan asiasta. F ei ole muistanut tarkasti, mitä oli sihteerille sanonut, mutta F:n käsitys oli, että koska sakko oli maksettu myöhässä ja asia oli jo vireillä kärjäoikeudessa, maksaminen ei vaikuttanut enää rikosprosessin kulkuun ja asia oli voitu käsitellä tuomioistuimessa. F ei muista ottaneensa kantaa siihen, pitikö haaste antaa tiedoksi vai ei, sillä hän oli keskittynyt selvittämään sakon maksamisen mahdollista vaikutusta asian käsittelyyn kärjäoikeudessa.

Syyttäjänsihteerin G on selvityksessään todennut ottaneensa vastaan 28.11.2019 kantelijan toimittamat asiakirjat. Hän ei muista, että olisi antanut kantelijalle virheellisiä neuvoja asian kuluista. Hän oli ilmoittanut kärjäoikeudelle asiasta aluesyyttäjä F:n antamilla ohjeilla.

Syyttäjänsihteerin G on lähettänyt käräjäoikeudelle 29.11.2019 sähköpostiviestin, jossa hän on todennut kantelijan toimittaneen syyttäjälle tositteen sakon maksusta, mistä huolimatta asia tulee syyteasiana esille 4.12.2019 käräjäoikeudessa. Viestin mukaan apulaissyöttäjä F:ltä on kysytty asiaa. Asiakaspalvelussa oli kantelija ja haastemies B. B repi asian tiedoksiantopaperit, koska he käsittivät, ettei niitä tarvitse antaa tiedoksi. Syyttäjän mukaan ne kuitenkin pitää antaa tiedoksi ja juttu tulee normaalisti käsittelyyn 4.12.2019. Kyseinen sähköpostiviesti on kantelun liitteenä. Siitä ilmenee, että viesti on sisältänyt yhden liitteen.

Aluesyyttäjä E on selvityksessään todennut olleensa syyttäjä jutun pääkäsittelyssä, jossa kantelija ei ollut itse läsnä. Istuntoon valmistautuessaan hänen käytössään oli ollut kantelijan vastaus, jossa tämä oli ilmoittanut vastustavansa kaikkia syyttäjän vaatimuksia. Vastauksessa oli viitattu kantelijan aikaisemmin toimittamaan tunnustukseen ja tietoon sakon maksamisesta. Niitä ei ollut liitetty kuitenkaan E:n käytössä olleeseen sähköiseen kansioon, mutta niiden olennainen sisältö kävi ilmi kantelijan vastauksesta. Todistajan kuuleminen oli edelleen tarpeen, koska E:n tulkinnan mukaan kantelija oli vastustaessaan vaatimuksia kiistänyt jutun kaikilta osin. Käräjäoikeuskin oli pitänyt todistelua tarpeellisenä asian selvittämiseksi velvoittaen kantelijan korvaamaan todistelukustannukset valtiolle. Kantelijan saamassa rangaistusvaatimuksessa oli ohje, jossa oli kerrottu sakon maksamisesta 30 päivän kuluessa ja sakon maksamatta jättämisen vaikutuksesta asian käsittelyyn.

Arviointi

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Valtion virkamieslain (750/1994) 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Syyttäjälaitoslain (11.1.2019/32) 9 §:n mukaan syyttäjän tehtävänä on huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta hänen käsiteltävänä olevassa asiassa tasapuolisesti, joutuisasti ja taloudellisesti asianosaisten oikeusturvan ja yleisen edun edellyttämällä tavalla. Lain 10 § mukaan syyttäjällä on itsenäinen ja riippumaton syyteharkintavalta.

Sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain (27.8.2010/754, sakkomenettelylaki) 4 §:n 1 momentin mukaan asia voidaan käsitellä kyseisen lain mukaisessa menettelyssä, jos rikkomuksesta epäilty luopuu oikeudestaan suulliseen käsittelyyn ja suostuu asian ratkaisemiseen kyseisen lain mukaisessa menettelyssä (epäillyn suostumus). Pykälän 4 momentin mukaan epäillyn

suostumukseksi katsotaan myös sakon tai rikesakon maksaminen kokonaan tai osaksi 30 päivän kuluessa rangaistusvaatimuksen tiedoksiantamisesta.

Asiassa ei ole ilmennyt aihetta epäillä, että kantelija olisi saanut vääriä tietoja asian käsittelystä aluesyyttäjä D:ltä tai F:ltä taikka he olisivat toimineet muutoinkaan virkavelvollisuuksiensa vastaisesti.

Kantelijalle on syntynyt 28.11.2019 asiakaspalvelutilanteessa virheellinen käsitys siitä, että asian käsittely kärjäoikeudessa olisi päättynyt hänen syyttäjänvirastoon toimittamiensa asiakirjojen perusteella. Kantelijan kertomuksen, haastemies B:n ja syyttäjänsihteerin G:n selvitysten ja G:n 29.11.2019 kärjäoikeuteen lähettämän sähköpostiviestin perusteella katson kantelijan väärinkäsityksen johtuneen G:n ja B:n hänelle tuolloin antamista virheellisistä tiedoista.

Aluesyyttäjä E:n osalta kantelu on koskenut sitä, olisiko hänen pitänyt kantelijan vastauksen johdosta luopua haastehakemuksessa nimetyn todistajan kuulemisesta ja sitä koskevasta todistelukulustannusten korvausvaatimuksesta. Viittaan E:n selvityksessään esittämään ja totean, että syyttäjällä on lain mukaan itsenäinen ja riippumaton syyteharkintavalta, jonka piiriin kuuluu sen ratkaiseminen, mihin todisteisiin ja seikkoihin hän vetoaa syytteen tueksi. Katson E:n toimineen asiassa harkintavaltansa rajoissa.

Kantelijalle on lähetty kärjäoikeudesta ruotsinkielinen kirje, vaikka hänen äidinkieltensä on suomi. Haastemiesten esimies C on myöntänyt lähettäneensä kirjeen, mutta todennut virheen kirjeen kielen valinnassa johtuneen ohjelmiston päivityksestä tai hän oli itse vahingossa valinnut ohjelmiston valikosta kirjeen kieleksi ruotsin. Laamanni on todennut virheen johtuneen inhimillisestä erehdyksestä ohjelmiston käytössä. Edellä kerrotun perusteella katson, että C oli itse epähuomiossa valinnut ohjelmistosta kirjeen kieleksi ruotsin suomen kielen sijasta.

Kärjänotaari A:n osalta viittaan hänen selvitykseensä asiassa eikä se käytössäni olevan aineiston perusteella anna aihetta arvosteluuni.

Toimenpiteet

Kiinnitän G:n ja B:n huomiota asiakkaalle annettavien tietojen oikeellisuuteen sekä C:n huomiota huolellisuuteen asiakkaalle lähetettävän kirjeen oikean kielen valinnassa.

Asiassa ei muutoin ole tullut ilmi sellaista, joka antaisi aihetta toimenpiteisiini.

Lähetän päätökseni kärjäoikeuden laamannille ja apulaisvaltakunnansyyttäjälle. Pyydän laamannia toimittamaan sen kärjänotaari A:lle, haastemies B:lle ja haastemiesten esimies C:lle.

Pyydän apulaisvaltakunnansyyttäjää toimittamaan päätökseni syyttäjänsihteerin G:lle, aluesyyttäjä D:lle, F:lle ja E:lle sekä johtava aluesyyttäjä H:lle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Susanna Kuosmanen